

6. Супрун Д.М. Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03. Київ, 2018. 657 с.

7. Супрун Д.М. Management – a component of psychologists' professional training (Менеджмент – складова професійної підготовки психологів). Навчально-методичний посібник для студентів, слухачів магістратури та практикуючих психологів. Київ, 2019. 390с.

8. Супрун М.О. Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки, становлення та розвиток (друга половина XIX-перша половина XX ст.): Монографія. К.: Вид. КЮІ МВСУ Паливода АВ, 2005. 350 с.

Супрун Дар'я Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної психології та медицини
Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова
Супрун Микола Олексійович,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психокорекційної педагогіки
Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова

ІЗ ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ ШКОЛИ «ЖИТТЯ» ДЛЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ В УКРАЇНІ (ПОЧАТОК 90-Х РОКІВ ХХ СТ.)

Загальновідомо, що історія загалом й історія освіти зокрема, твориться конкретними людьми і вміщує в собі конкретні факти – знакові події в загальному історичному процесі. Саме такою подією в історії освіти дітей з розладами аутичного спектру стало створення школи «Життя».

Подумки перенесемося до початку 90-х років 20 ст. ...

Марія Василівна Щибрик, учителька початкових класів, пригнічена тяжкою хворобою доньки, вірила, що світ не без добрих людей. Допомога мусить прийти. Але звідки?

З берегів Темзи англійські вчені Д. Берлі та Г. Поу-Біер. Перебуваючи в Києві, вони запросили Марію Василівну з чоловіком та дочкою Любою до своєї лондонської клініки. Там дівчинку обстежили, зробили заключення: аутизм. Запропонували вивчити досвід їхньої системи навчання дітей означеної нозології. Батьки на власні очі побачили здобутки спеціального навчання ...

Повернувшись до Києва Марія Василівна взялася за непосильну справу: створити в Києві школу для дітей, які вважалися безнадійними.

На щастя, і на берегах Славутича знайшлися люди, не байдужі до чужої біди. Підтримав енергійного педагога академік О.В. Киричук, допоміг уладнати справу із приміщенням. Психолог Н.А. Бастун взялася за вирішення проблем, що пов'язані із психологічними аспектами розвитку дітей. Перший проректор

Київського інституту внутрішніх справ (нині Національна академія внутрішніх справ) полковник внутрішньої служби, Заслужений юрист України, академік НАПН України Віктор Миколайович Синьов прагнув постійно забезпечувати правову та волонтерську допомогу школі з боку колективу КІВС. Значимою була також ініціатива нашого колеги відомого вітчизняного лікаря-психотерапевта доктора медичних наук, професора Олександра Михайловича Морозова із комплексного медико-психологічного обстеження всіх вихованців цього навчального закладу. Ним також було проведено серію методичних семінарів із педагогами та батьками учнів. Курсанти-психологи надавали всіляку шефську допомогу, а також долучалися до здійснення своїх перших наукових пошуків, що з часом переростали у їхні системні дослідження. Зазначу, що тогочасні курсанти вихованці наукового об'єднання «Психолог» стали на сьогодні знаними фахівцями в різних сферах людинознавчої науки. Наш Вчитель – академік В.М. Синьов, налаштував нас – педагогів Інституту на пошук неформальних шляхів виховання майбутніх офіцерів-правоохоронців. Серед дієвих форм позааудиторної роботи колективу була різнопланова робота в спеціальних закладах освіти м. Києва. В полі зору колективу кафедри психології та педагогіки на чолі із знаним вченим-дефектологом професором Олександром Петровичем Северовим та відомим правозахисником професором Бецою Олександром Петровичем багато років знаходились питання співпраці із колективами спеціальних шкіл №10 та №12, а також із Дарницьким дитячим будинком-інтернат. Чільне місце тут належало і школі «Життя» [7]. Принагідно зазначимо, що всебічне вивчення підлітків, а згодом і дорослих засуджених з тими чи іншими особливостями психофізичного розвитку, дало змогу В.М. Синьову та його колегам О.П. Северову, Д.О. Ніколенку, А.С. Рождественському та іншим заявити про створення нового наукового напрямку, що інтегрував у собі найсучасніші досягнення пенітенціарної та дефектологічної науки – пенітенціарної дефектології. Помітним явищем у розвитку цієї галузі знань був вперше у колишньому Радянському Союзі захист під науковим керівництвом академіка В.М. Синьова кандидатської дисертації О.Д. Гришка, яка була присвячена всебічному вивченню мотиваційної сфери засуджених підлітків із порушенням інтелекту. Вагомим успіхом нашого Вчителя стало і дослідження його учениці Т.Г. Харченко питань пенітенціарної психології.

Варто буде наголосити на тому, що протягом всього періоду свого професійного шляху академік В.М. Синьов та ми його учні всіляко налагоджували та розбудовували шляхи співпраці із колективом дефектологічного факультету столичного педагогічного вишу, який тоді очолював професор Іван Пантелійович Колесник та Інститутом дефектології АПН України (нині Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України) на чолі із тогочасним директором академіком Віталієм Івановичем Бондарем [1; 2; 3; 4; 5; 6; 8; 9; 10 та ін.].

Зародження суспільного та професійного інтересу до такого нового на той час явища у вітчизняній дефектологічній науці та практиці як аутизм зумовив нас звернутися до досвіду тогочасних фахівців. Так, на психологічному факультеті

КІВС спільно із педагогами школи «Життя» були проведені різнопланові зустрічі-семінари із науковцями Інституту дефектології АПН України із Є.А. Ютріною та С.В. Трикоз, які вивчали досвід Великої Британії зі створення шкіл для дітей з розладами аутичного спектру. Емоційно-зворушливою були зустрічі із талановитим вченим і поетом Вадимом Володимировичем Кобильченком, нині доктор психологічних наук та відомий майстер поетичного слова. Під час вивчення основ дефектології педагоги психологічного факультету КІВС стали рекомендувати для ознайомлення тоді ще перші праці з проблем аутизму нині знаного вченого-дослідника в сфері спеціальної психології та педагогіки професора Діни Іванівни Шульженко.

Саме ґрунтовне опанування теоретико-методичними засадами корекційно-виховного процесу із дітьми з розладами аутичного спектру дозволив педагогічному колективу школи проводити значну консультативно-методичну роз'яснювальну роботу серед батьківської та педагогічної спільноти. Отже, школа «Життя» поступово ставала науково-методичним центром із вивчення такого складного явища як аутизм. Постійно наголошувалося на тому, що подібні школи виконують мають забезпечити належну соціалізацію учня. Зокрема, вчителі постійно намагалися розкрити засади спілкування із дитиною. В їхньому методичному арсеналі належне місце відводилося опануванню широкою палітрою методик із спілкування. Так, театр з Уельсу подарував дітям школи фарби та папір для навчання спілкуванню через мистецтво. Отже, за задумом основоположників школи, вона повинна виконувати соціально-реабілітаційну функцію, поліпшувати психічний стан вихованців. Зокрема через застосування методик поведінкової терапії, тобто вводити дітей у межі загальноприйнятої поведінки, наполегливо й терпляче, залучаючи до гри, вчити їх входити в контакт із іншими. Це сприяє не лише їхнім соціально-побутовій адаптації, а й розумовому розвитку.

В свої подальших історико-педагогічних розвідках ми будемо прагнути розкрити організаційно-методичні засади становлення закладів освіти для дітей з розладами аутичного спектру, оскільки це й на сьогодні має велике теоретико-практичне значення.

Література:

1. Бойко-Бузиль Ю.Ю., Супрун М.О. Ювілей академіка Синьова Віктора Миколайовича (до 80-річчя від дня народження) Вісник пенітенціанної асоціації України, 2020. – №1. – С. 143-150.
2. Гладченко І.В., Супрун М.О. До 75-річчя від дня народження професора І.П. Колесника. Особлива дитина: навчання і виховання, №1, 2017. – С. 87-88.
3. Гладченко І.В., Супрун М.О. Учитель учителів. Пам'яті колеги. Дефектолог, 2017. №11 (131). С. 25-26.
4. Гладченко І.В., Супрун М.О. Вчитель вчителів (до 75-річчя від дня народження професора І.П. Колесника). Корекційна педагогіка, 2017. - №1. – С. 26-28
5. Гладченко І.В., Супрун М.О. Вчитель вчителів. Теорія і практика спеціальної педагогіки та психології: Збірник наукових праць: - Вип. 9. ІСП НАПН України, 2018. – С. 17-21.
6. Колесник І.П. Супрун М.О. Нарис життя і науково-педагогічної діяльності М.З. Кота (до 75-річчя від дня народження) Корекційна педагогіка, 2017. - №1. – С. 25-26.

7. Кочерга Ф.Г. Супрун М.О. Школа для аутичних дітей Будьмо здорові, 1997, № 6. – С. 40-43.

8. Супрун Д.М., Супрун М.О. Академік В.М Синьов і сучасна психолого-педагогічна наука (до 80-річчя із дня народження) Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: Наук.-метод. зб. Ін-ту спец. педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка НАПН України – 2019. С. 283-296.

9. Супрун Д.М., Супрун М.О. Із історії започаткування мережі приватних навчальних закладів для дітей з розладами аутичного спектру в Україні наприкінці 90-х років ХХ ст. Міжнародна Науково-практична конференція «Корекційна спрямованість допомоги дітям та підліткам з розладами аутистичного спектра» 07. 04. 21 р. – К, : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. – С. 214-217.

10. Супрун М.О. Педагогіка : підручник для духовних і світських закладів освіти – К. : КДА, 2018. – 400 с.

11. Suprun, N. Pedagogy as an academic discipline in the context of religious education. Proceedings of the Kiev Theological Academy. 2011. No.15. – P. 323-333.

12. Fedorenko, M, Suprun, D. (2019) Psychological Linguodidactics of Speech Development Activity of Senior School Age Children with Autistic Abnormalities WEB OF SCIENCE Published: Apr 2019 in *PSYCHOLINGUISTICS* DOI: 10.31470/2309-1797-2019-25-1-281-299

13. Suprun, D. Griban, G., Nikulochkina, O., Varetska O., & Formation of the Primary School Teachers' Information Competency in Postgraduate Education. *Postmodern Openings*, 11(3), 41-72. <https://doi.org/10.18662/po/11.3/199> *Postmodern Openings* ISSN: 2068-0236 | e-ISSN: 2069-9387

14. Sheremet, M; Suprun, M; Suprun, D. (2020) Future Psychologists' Readiness to Work in Conditions of Social Cohesion in Education WEB OF SCIENCE Published: Sep 2020 in *International Journal of Applied Exercise Physiology*

15. Zhuravlova L., Sheremet M., Dmytriieva I., Suprun D. (2020). State of formation of motivation as one of the structural-functional components of speech development of primary schoolchildren with dysgraphia. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. Vol. 24, Issue 08. P. 8985-8999 <https://doi.org/10.37200/IJPR/V24I8/PR280893>

16. Zhuravlova L., Sheremet M., Suprun D. (2021). Results of the Examination of Primary School Students By Means of Speech Therapy BRAIN. *Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience* ISSN: 2068-0473 | e-ISSN: 2067-3957 2021, Volume 12, Issue 1, pages: 326-342 DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/12.1/185>